

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

технологічному керованому світі. Лідери мають надихати свої команди сприймати зміни, експериментувати з новими ідеями та шукати нові можливості в епоху цифрових технологій.

Однак ефективність лідерства в епоху цифрової трансформації не позбавлена труднощів. Лідерам необхідно подолати спротив застарілих систем, культурний опір і ризику кібербезпеки, а також сприяти просуванню культури постійного навчання, інновацій та етичної відповідальності у своїх трудових колективах.

Рухаючись вперед, організації повинні мати за пріоритет розвиток лідерства та інвестувати у створення конвеєра цифрових лідерів, які мають навички, мислення і компетенції, необхідні для успішного цифрового розвитку. Розвиваючи культуру цифрового лідерства, організації можуть створити стійку конкурентну перевагу та позиціонувати себе в такий спосіб протягом тривалого проміжку часу.

*ЄВСЄЄВА О. О., д-р екон. наук, професор,
ГО «Міжнародна фундація науковців та освітян»,
ГО «Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів ОКД»,
м. Київ, Україна*

ФІЛОСОФІЯ ОБЛІКУ І ЙОГО ФЕНОМЕН: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ, АНАХРОНІЗМИ ТА ФОРСАЙТИ

Філософія обліку є передумовою розвитку його теорії, сприяє розумінню самої суті обліку і його розвитку відносно часу, простору, руху та інших онтологічних категорій, розкриває можливості розширення предметного поля, об'єктів, методології, дає відповіді на запитання про призначення, зміст, функції обліку та потребує дослідження концептуальних основ [1].

Облік функціонує в певних просторово-часових межах відносно господарської діяльності і поданий як квітет «людина – природа – господарська діяльність – інформація», який має вплив на формування базових цінностей облікової науки [1].

Отже, у часі облік є похідним наслідком наявної економічно-соціальної ситуації та у відповідних *проявах* у просторі та часі обслуговує певну економіко-соціальну формацію, а саме: *неусвідомлено* – із часів розумово-аналітичної діяльності людини, *приховано-опосередковано* – незалежно від діяльності людини, *усвідомлено* – із часів розвитку обліку як науки до сьогодення. Окреслені прояви формально і достатньо об'єктивно можна обмежити за часово-

історичними віхами в контексті глобальної філософії й історичного розвитку та становлення обліку як науки й визначення його місця/ролі в них. Одночасно в контексті іманентної філософії такого об'єктивного та чіткого упорядкування щодо розвитку обліку не можна здійснити, адже залежно від конкретної ситуації сьогодення окреслені прояви також можна відстежити, але у стрімкому їхньому розвитку. У цьому випадку виявлена парадоксальність не є феноменальною та пояснюється *різними розумінням і визначенням обліку як науки, економічної категорії, діяльності (професійної, викладацької, практичної), навчальної дисципліни, процесу, інформаційно-аналітичного середовища, сервісу, інституту, ідеології, методу, методології і так далі й, безумовно, як філософії мислення та навіть як мистецтво/культура ведення бізнесу і/або мислення тощо, що в той же час дає підстави вважати бухгалтерський облік феноменальною філософською субстанцією* – об'єктом і предметом, які потребують глибокого та різнобічного вивчення як в еволюційному розвитку, так і сучасному середовищі соціально-економічних процесів.

Вивчення сутності в кожному з наведених розумінь за сучасних умов інтерпретації та упровадження обліку потребує задіяння критичного мислення і аналітичних роздумів-міркувань з метою ефективного використання знань обліку та його широких можливостей задля досягнення високих соціально-економічних результатів і їх удосконалення: вивчення викликів сучасності; аналіз анахронізмів і їхніх проявів у сучасному економічному середовищі; аналіз форсайтів задля ефективного втілення соціально-економічного розвитку в майбутньому.

Бухгалтерський облік із моменту виокремлення його як науки продовжує базуватися на унітарних, виключно властивих для нього елементах методу бухгалтерського обліку (документація, інвентаризація, оцінювання, калькуляція, подвійний запис, рахунки бухгалтерського обліку, балансове узагальнення, звітність), розроблених і обґрунтованих засновником бухгалтерського обліку Лукою Пачолі ще у XV столітті, що, з одного боку, свідчить про фундаментальність і статичність бухгалтерського обліку як науки і теоретичного знання в історико-філософському розвитку, а з іншого – про його постійне, продиктоване часом і відповідними соціально-економічними обставинами, просування в сучасних умовах розвитку економіки та юридично-правових оболонок, що є одночасно і викликом як з точки зору упровадження вже сталих із часом класичних категорій за фаховими елементами методу бухгалтерського обліку в сучасне середовище, так і необхідності їх осучаснення в умовах цифрового та диджиталізаційного прогресу в економічних процесах і контролю за ними.

Політика «задоволення досягнутим» (авт. – у контексті сталості визначень базових категорій, термінів, понять і практичного упровадження обліку в сучасних умовах) не відповідає сьгоднішнім викликам і негативно впливає на ефективність реалізації стратегій розвитку бухгалтерського обліку, і не має перспектив політика повної відмови від нашої історичної спадщини [2].

Використання сталих категорій і їхніх визначень у сучасних умовах, особливо соціо-економіко-гуманітарними науками, не може не виявляти *анахронізми* як дещо нетипове чи неможливе в певному часі або перебування поза часом. І в цьому сенсі розвиток та упровадження обліку в сучасних умовах не є виключенням. Наразі щодо обліку і в обліку безпосередньо можна навести доволі багато парадоксальних *прикладів анахронізмів*, які реалізуються в сучасності з часів пізніших епох і донині (*наприклад* дотеперішнє використання меморіальних ордерів у бюджетних установах на фоні автоматизовано-комп'ютерних технологій обліку; використання у практичній діяльності рахівниць-абаків та інших приладів, які можуть наразі стати цікавими історичними реліквіями для створення музею обліку, в альтернативу калькуляторам або спеціальним комп'ютерним бухгалтерським програмам; ведення бухгалтерського обліку деякими підприємствами суцільно ручним способом; викладення у вищій школі бухгалтерського обліку як навчальної дисципліни виключно за класичним методологічним підходом без урахування сучасних процесів автоматизації, комп'ютеризації, диджиталізації та хмарних технологій ведення обліку тощо).

Критичне мислення через виявлення анахронізмів в обліку та критичний аналіз їхніх наслідків реалізації в сучасному соціально-економічному бізнес-середовищі спонукає до пошуку альтернативних способів і прийомів щодо зниження їхніх негативних проявів і впливу та/або, за можливості, кардинального їх усунення.

На думку автора цього дослідження, удосконалення обліку й підвищення його значущості та корисності в реалізації соціально-економічних процесів за допомогою обліку та економіки в цілому можливе через аналіз і передбачення *форсайтів* як певної системи методів експертного оцінювання стратегічних напрямів соціально-економічного та інноваційного розвитку, виявлення технологічних проривів, здатних вплинути на економіку і суспільство в середньота довгостроковій перспективі. Наразі щодо обліку і в обліку безпосередньо також можна навести *приклади форсайтів*, продиктовані сучасним станом розвитку сучасної соціально-економічної епохи, у якій тепер усі ми перебуваємо саме через згадану раніше призму «людина – природа – господарська діяльність – інформація» у просторово-часових межах (*наприклад* організація безпаперового документообігу; переважна або повна автоматизація облікових

процесів, використання інформаційних потоків обліку, аудиту та аналізу в ефективній побудові моделі економічної безпеки; утримання обліково-аналітичного середовища у хмарних сховищах тощо).

На нашу думку, прогресивний рух від виявлення анахронізмів до відчуття й сприйняття форсайтів щодо обліку та в обліку безпосередньо має відбуватися за вектором від визначення можливих альтернатив до найбільш переважних за відомою сучасною прогресивною американською семиступінчастою моделлю мислення в освіті «критичне мислення – креативне мислення – комплексне мислення – вичерпне мислення – мислення співпраці – комунікативне мислення – когнітивне передання мислення» (узагальнення за джерелом [3]).

Сприймаючи будь-які форсайти як керівництво до дії з високою метою щодо удосконалення певних облікових процесів або набуття додаткових спеціальних (іноді не притаманних професії) компетенцій, не слід забувати про *виклики* їхньої реалізації та *наслідки*, усвідомлюючи, що як і з відмовленням від сталих анахронізмів, так і під час упровадження виокремлених форсайтів обліку (особливо на ранніх стадіях їх упровадження) можуть виникнути гальмівні та деструктивні процеси, що можуть призводити до втрати якості у здійсненні професійної діяльності (*наприклад* з упровадженням суцільного електронного діловодства в обліку підвищується вірогідність втрати інформації за рахунок відсутності паперового варіанта зберігання облікових даних; суцільне упровадження автоматизованих систем обліку може призвести до втрати фахових контрольно-аналітичних компетентностей фахівця-бухгалтера, зводячи його професійну діяльність до оператора із функцією механічних збору та передавання інформації та, як наслідок, втрати фахового розуміння економічної сутності облікових процесів; з упровадженням хмарних технологій у бухгалтерському обліку постає виклик збереження конфіденційності та забезпечення відповідності місцевим регуляторним вимогам тощо).

Отже, про роль, значення, сутнісні характеристики бухгалтерського обліку чимало сказано, обговорено, доведено. Проте проблема сучасного бачення ролі обліку та його функціональності в управлінні сучасними бізнес-процесами залишається актуальною щодо виокреслення значущості як облікової системи, так і фахівців з обліку з огляду на «консервативні погляди користувачів», що трактують сучасний облік традиційно як рахівництво. Тому доведення значущості обліку як потужної інформаційної системи – це питання фахової, предметної принципності, яке потребує повсякчасного обґрунтування під впливом чинників, що з'являються в сучасному менеджменті, у сучасних бізнес-процесах [4].

Список використаних джерел

1. Семанюк В. З. Облікова філософія в системі теоретичного знання. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія Економіка*. 2018. Вип. 1 (51). С. 442-448. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).442-448](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).442-448).
2. Жук В. М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку: відповідь на виклики сучасності. *Бухгалтерський облік і аудит*. № 8-9. 2015. С. 14-23. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/institutsionalna-teoriya-bukhgalterskogo-obliku-vidpovid-na-vikliki-suchasnosti.html>.
3. Моделі мислення і мисленнєві навички [інтерактивний ресурс про критичне мислення] : Uchoose.info. URL: <https://uchoose.uacrisis.org/modeli-myslennya-i-myslennyevi-navychky/>.
4. Кундря-Висоцька О., Вагнер І., Демко І. Іманентна філософія сучасного обліку в контексті поглиблення сутності його предмету. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. Вип. 1(42). С. 145-153. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3725>.

ЗАЙКІНА Г. М., д-р юрид. наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ: ДОСВІД США ТА ЄС

В умовах повномасштабної війни кібербезпека є головним і стратегічним питанням в економічному, політичному, соціальному та воєнному аспектах. Сьогодні гібридні загрози спрямовані на використання вразливості країн і підриєв фундаментальних демократичних цінностей і свобод.

США та ЄС мають чітке розуміння того, що кіберзагрозам необхідно запобігати як «пасивними» методами, такими як підвищення стійкості до різного виду потрясінь і несподіванок, так і більш активними, включаючи жорсткі заходи з підготовки та захисту окремих структур.

Виділення певних заходів у напрямі протидії кіберзагрозам яскраво демонструє сформований пріоритет у ЄС. Вектор розвитку системи кібербезпеки в ЄС досить детально охарактеризовано в підсумкових документах: спільні комюніке Європейського Парламенту і Європейської Ради щодо реалізації заходів з протидії гібридним загрозам у Європейському Союзі (06.04.2016 р. [1]; 19.07.2017 р. [2]; 13 червня 2018 р. [3]); звіт про виконання плану дій 2016 р. з

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.